

Una mirada a punts crítics de la nova llei de Serveis Socials

Col·lectiu de professors/es de serveis socials¹

Resum

Arran de la promulgació de la Llei 12/2007, de Serveis Socials, alguns membres del col·lectiu de professors de serveis socials de les universitats catalanes volem fer pública la nostra anàlisi des de la responsabilitat que comporta la formació dels futurs professionals. Tot i admetre que el nou marc legal incorpora considerables millores sobre el que teníem, hem optat per fer una reflexió que abordi les ambigüitats, les omissions o les incoherències que, a criteri nostre, suscita la Llei per tal que es puguin considerar en la fase reglamentària. Evidentment, en les pàgines que segueixen no hi és tot el que es podria dir, sinó allò que, des de la perspectiva dels autors que hi col·laboren, s'ha considerat més rellevant en els apartats escollits. Resten, per tant, altres extrems que, igual que els detectats, caldrà estudiar acuradament, especialment a partir del desplegament que s'efectui.

Paraules clau: Serveis Socials, legislació, drets socials, prestacions.

Abstract

As a result of the enactment of Law 12/2007, about Social Services, some members of the collective of Social Services teachers of the Catalan universities want to make our analysis public starting from the responsibility that entails the formation of future professionals. Although admitting that the new legal frame incorporates considerable improvements on the one we had, we have opted to make a reflection that approaches the ambiguities, the omissions or the inconsistencies that according to our criterion the Law arouses so that they can be considered in its phase of regulation. Obviously you can't find all that could be said in the following pages, but what has been considered more relevant in the selected sections from the perspective of the collaborating authors. Therefore there remain other extremes which have to be studied accurately just the same as the detected ones, especially depending on the deployment of the Law.

Key words: Social Services, legislation, social rights, benefits.

¹ Carme Fernández Ges, treballadora social i professora de la Universitat Ramon Llull, cfernandez@peretarres.org; Cristina Garcia-Moreno, treballadora social i professora de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, cristina.garcia@urv.cat; Ramona Torrens, treballadora social i professora de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, ramona.torrens@urv.net; Xavier Pelegrí, Dr. en antropologia, treballador social i professor de la Universitat de Lleida, xpelegrí@geosoc.udl.cat; Josep M. Torralba, Dr. en sociologia, treballador social i professor de la Universitat de Barcelona, jmtorralba@ub.edu; Toni Vilà, dr. en pedagogia, llicenciat en dret i professor de la Universitat de Girona, antoni.vila@udg.es

La Llei 12/2007, de Serveis Socials de Catalunya, s'ha aprovat dins del context normatiu del nou Estatut d'Autonomia del 2006, fet que ha d'influir en el seu desplegament. L'Estatut recull que s'ha de garantir no només la qualitat dels serveis socials sinó també la "gratuitat" d'aquells que les lleis determinin com a bàsics. És precisament aquest darrer tema un dels punts crítics de la nova Llei per garantir l'accés universal als serveis socials, fet que condicionaria, en part, allò que en paraules d'Esping-Andersen² es reconeix com un Estat de Benestar "madur". Però universalitat no comporta obligatòriament gratuïtat, i només s'assolirà aquesta maduresa si s'aconsegueixen fixar en la "cartera de serveis" recursos suficients per atendre tota la demanda.

Amb la Llei de Serveis Socials anterior, els serveis es propugnaven com a universals però en règim de "dret de concurrència" (en general es podia demanar el servei però calia que hi hagués pressupost per atorgar-lo); amb la Llei actual els serveis de la cartera seran de "dret subjectiu" (l'Administració està obligada a donar el servei).

Com a professors i professores d'assessament vinculades amb els serveis socials fem, en les pàgines següents, una mirada a alguns aspectes crítics de la nova Llei que caldrà clarificar per aconseguir una veritable garantia de drets.

1. Del sistema públic de serveis socials

La definició de sistema públic de serveis socials (art. 14) denota certa confusió de conceptes quan diu –indiscriminadament– que "és integrat per recursos, prestacions, activitats, programes, projectes i equípaments". Caldria, si més no, especificar posteriorment quin significat es dona a cadascun d'aquests elements i, en canvi, només precisa el que cal entendre per prestacions (art. 20 i seg.).

Tampoc queda clara la diferència entre el concepte de *sistema* i el de *Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública*.³ El sistema públic diu que el formen, a més dels recursos de les administracions públiques, els concertats amb les entitats privades; i pel que fa a la Xarxa, sembla que l'únic requisit és estar *acreditat* per gestionar les prestacions (art. 15.2); això vol dir que els serveis privats poden formar part de la Xarxa (quan estan acreditats) però no formar part del sistema públic (si l'administració no els concerta)? Sembla que alguna cosa falla perquè pugui entendre's aquest sil·logisme.

Seguint aquest títol trobem que el sistema s'estructura en *serveis socials bàsics* (els abans anomenats d'atenció primària) i *especialitzats*. Però en explicar quins serveis formen part del nivell bàsic (art. 16.2) sorprenentment només cita alguns dels que

² ESPING-ANDERSEN, G. Los nuevos riesgos sociales en los viejos Estados de Bienestar. En *Fundamentos sociales de las economías postindustriales*, Barcelona: Ariel, 2000, pàg. 189-218.

³ Per cert, el primer dubte és si l'article 2 estableix una diferència entre el *sistema de serveis socials* (2.1) i el "*sistema públic de serveis socials*" (2.2). Segons com, es pot entendre que el *sistema* inclou tots els serveis socials (públics i privats, acreditats o no), mentre que en el *sistema públic* inclou els de titularitat pública i només els privats acreditats i concertats; és a dir, que el *sistema públic* seria igual a la xarxa d'atenció pública. L'altra possibilitat és que, com fins ara, el sistema sigui una cosa i la xarxa una altra.

s'hi consideren actualment i dels que la pròpia llei inclou en el catàleg exposat en l'annex: els *equips bàsics*, *l'ajuda a domicili*, la *teleassistència* i uns *serveis d'intervenció socioeducativa no residencial* per infants (són els actuals centres oberts?).⁴ Com a característica d'aquest nivell, inclou la “polivalència” quan és evident que dels serveis que cita només l'equip bàsic té aquest caràcter. El mateix succeeix en l'art. 17 pel que fa a les funcions dels serveis social bàsics: es barregen funcions que són generals de tots els serveis del primer nivell amb altres que només poden correspondre als equips bàsics. Això provoca la lògica confusió i, a més, un nivell es descriu millor amb característiques genèriques que amb funcions (17 en posa la Llei), que són més pròpies dels serveis en concret.

Un altre bloc important del títol dedicat al sistema són les prestacions (art. 20). Com a novetat d'aquesta Llei passen a considerar-se prestacions totes les modalitats de resposta, classificades en: de *servei* (intervencions acomplertes per equips professionals), *econòmiques* (aportacions dineràries) i *tecnològiques* (mitjà tècnic). Resta, però, per especificar, on s'han d'incloure els programes i els projectes que, no obstant, s'esmenten en la definició de prestació igual que en la de sistema que hem citat abans.

En les prestacions de servei, que són les que més desenvolupa la Llei, es barregen unes que són molt (massa?) concretes com la *informació diferenciada de l'orientació* i *l'assessorament*, i altres molt (massa?)

globals i que poden incloure les anteriors, com són la *intervenció professional* (sic) o *l'atenció diürna*, o la *residencial*.

■ **Una de les grans novetats de la Llei és que estableix un instrument que ha de determinar les prestacions del sistema, al qual anomena *Cartera de serveis*.**

Una de les grans novetats de la Llei és que estableix un instrument que ha de determinar les prestacions del sistema, al qual anomena *Cartera de serveis*. És, per tant, l'element crucial on es definiran les característiques de cada tipus de prestació i els respectius estudis de costos i finançament (art. 24). Prestacions que podran ser *garantides* (exigibles com a dret subjectiu) o *no garantides* (per concurrència i prelación). Però aquest element clau que és la *Cartera*, sense la qual pocs avenços es poden esperar, encara no existeix, i sembla que trigarà a construir-se. La Llei només facilita dues pistes: una, en la disposició addicional segona, que assenyala el “*nivell d'objectius de les prestacions garantides en la cartera 2008-2009*”; l'altra, en l'annex, on apareix un extens *Catàleg classificat de serveis i prestacions* que ha de servir com a base per elaborar la *Cartera*. Ara bé, creiem que el nivell d'objectius que fixa la disposició addicional peca d'incomplet, ambigu i, en algun cas, ja està superat (com les 24.000 persones amb teleassistència), i l'extens *Catàleg* que hauria de servir de base per fer la *Cartera*,

⁴ Més endavant (art. 62.1) es diu que l'usuari “pot haver de copagar el finançament de la teleassistència i dels serveis d'ajuda a domicili” però, contradictòriament, el punt 5 de l'article 42 de l'Estatut del 2006 diu que s'ha de garantir “la gratuïtat dels serveis socials que les lleis determinin com a bàsics”.

en realitat no esclareix sinó que augmenta molt la complexitat del ja de per si complex entramat de serveis i establiments socials (només cal veure que passa d'haver-hi 24 tipus de serveis organitzats en 4 àrees a haver-n'hi 80 entre 10 àrees, sense comptar les modalitats en què alguns es divideixen).

Sorpren i desconcerta trobar en el capítol que parla de la Cartera de serveis un article titulat *Criteris d'intervenció* (art. 26), un seguit de preceptes que poc o res tenen a veure amb el tema de la cartera i, alguns dels quals, ja es tracten en altres apartats; per exemple, es torna a referir als principis d'actuació (com la globalitat i la integritat), es parla del professional de referència que ja es tracta posteriorment en un capítol específic o, fins i tot, s'introdueix un nou dret per als usuaris (el d'escollir el centre proveïdor) que no ha estat inclòs en els articles que tracten dels drets (del 9 al 13). Veritablement sembla com si en l'article 26, amb el que finalitza el títol del sistema públic, uns follets haguessin barrejat aspectes sense relació aparent i en la impremta s'hagués traspaperat de lloc.

2. El rol professional davant dels drets de les persones

La nova Llei dóna als professionals del sistema un protagonisme important per a la realització dels drets dels destinataris dels serveis socials, però en moltes ocasions les

■ **La nova Llei dóna als professionals del sistema un protagonisme important per a la realització dels drets dels destinataris dels serveis socials.**

previsions que fa necessitaran desplegament reglamentari o no tenen contingut concret. En d'altres, se situa al professional en posició delicada per abordar situacions crítiques; com per exemple:

- Sobre el *dret a accedir als serveis socials* (art. 6): la Llei concreta que els titulars d'aquest dret són els ciutadans de la Unió Europea empadronats a Catalunya, i que la resta de persones estrangeres només podran accedir-hi si es troben en situació de "necessitat personal bàsica". No obstant, hi ha una evident contradicció ja que la Llei d'estrangeria reconeix que tot estranger resident té dret als serveis i prestacions socials (tant als generals i bàsics com als específics) i que els qui estan en situació irregular "tenen dret" als "serveis i prestacions socials bàsiques". Per tant el professional de referència es trobarà amb el problema de facilitar l'accés a les persones que estiguin en aquesta darrera situació (per exemple, el servei d'ajuda a domicili).
- Sobre el *dret a decidir el servei més convenient*: (art. 9): tota persona té dret a escollir lliurement el tipus de mesures que s'ha d'aplicar entre les opcions que li siguin presentades. Per garantir aquest dret el professional ha de tenir prou alternatives i la possibilitat d'acompanyar-la en el seu procés de decisió. La Llei, com hem dit, no concreta ni els recursos ni els requisits per gaudir de les prestacions universalitzades i per tant els professionals continuen sotmesos a la pressió de la demanda sense dispo-

sar d'eines per satisfer-la, i haurèm de continuar esperant la seva concreció per la via reglamentària.

- Sobre el *dret a la informació* (art. 10): destacarem especialment el de rebre per escrit i, si cal, de paraula, la valoració de la seva situació en llenguatge entenedor i accessible. La valoració inclou la qualificació de les necessitats dels familiars o de les persones que en tenen cura. Aquest dret comporta que la informació pertanyi a la persona atesa, i per tant els professionals l'han de compartir amb ella, fins i tot els informes de la seva situació (ja que el propietari legítim de la informació és el mateix usuari). Dins del dret a la informació cal destacar també el *dret a accedir al propi expedient individual*. La Llei matisa que aquest accés no ha de vulnerar el dret a la intimitat de terceres persones; i que està exclòs l'accés a les anotacions que el professional hagi fet a l'expedient. Com que la Llei no concreta l'abast de les anotacions que els professionals podran restringir, poden sorgir problemes si la persona interessada invoca el seu dret a conèixer i el professional el seu dret a la reserva de les observacions escrites quan són apreciacions subjectives⁵ que no han estat sotmeses a contrast. Aquestes anotacions, però, no poden ser determinants per a l'atorgament o la denegació de prestacions.

- Sobre el *dret a una valoració professional*: tot i que no està enunciat d'aquesta manera, és evident que hi ha un dret a l'atorgament les prestacions en base a una valoració professional. La Llei diu que les valoracions dels professionals seran vinculants per a l'assignació de recursos (art. 44). Això ho considerem un gran avenç tot i la contradicció amb l'art. 26, quan diu que “correspon a les administracions públiques la valoració de les situacions de necessitat de les persones”. El professional pot trobar-se el dilema de fer una valoració i proposta del que és necessari i idoni, o només d'allò que és possible perquè hi hagi una resolució positiva per part de l'Administració. Esperem que el reglament trobi la forma de compatibilitzar ambdues disposicions sense menysprear la funció del professional,⁶ ni el dret a decidir de la persona mateix, que hem esmentat abans.

■ Hem de fer referència al paper del “professional referent”, que, com diu la Llei, habitualment serà un/a treballador/a social dels serveis bàsics.

Finalment, hem de fer referència al paper del “professional referent”, que, com diu la Llei, habitualment serà un/a treballador/a social dels serveis bàsics. Tindrà

⁵ La Llei 21/2000 sobre drets d'informació i documentació clínica, en l'àmbit de salut, així ho especifica.

⁶ Igual que la valoració d'un metge és determinant si cal operar un malalt i no cal l'aprovació de l'Administració per a portar-la a terme.

com a funcions: canalitzar les diverses prestacions que la persona o la unitat de convivència necessita, *vetllar per la globalitat de les intervencions* i per la coordinació entre els equips professionals de serveis socials i les altres xarxes de benestar social, afavorir la presa de decisions i agilitar-les. Això comporta d'entrada que els treballadors socials dels equips bàsics són la garantia de bona part dels drets dels usuaris (drets, d'altra banda, que no difereixen massa dels que ja estaven establerts anteriorment pels decrets 284/1996, d'ordenació del sistema, i 27/2003, de l'atenció primària). La Llei, però, no dóna als professionals referents potestat real per fer efectives les funcions encomanades. Esperem que el futur reglament, a més de funcions, atorgui potestat per exercir-les.

3. Els drets de la infància i l'adolescència en risc

Entre les situacions de necessitat que enumera la Llei de Serveis Socials a l'art. 7, es fa referència a la *"situació de vulnerabilitat, risc o dificultat social per a la infància i l'adolescència"*. D'aquesta manera, la Llei vol fomentar la solidaritat, garantint l'atenció prioritària a les persones que, per motiu de la seva minoria d'edat, dependència o situació de risc o de vulnerabilitat social necessiten els serveis socials per compensar els dèficits que experimenta la seva qualitat de vida. Totes les situacions de necessitat enumerades a la Llei tenen tendència a l'exhaustivitat, i això obliga a definir amb més claredat i precisió cadascuna de les situacions que s'han d'atendre per part dels professionals dels serveis socials, inclosa la que referim a la situació de la infància i l'adolescència.

En relació amb l'exercici dels drets dels infants i adolescents, totes les atencions que un infant necessita per al seu desenvolupament s'ha d'entendre que són automàticament drets subjectius per a ell. Però l'art. 11 de la Llei de Serveis Socials, estableix que *"en el cas dels infants i adolescents en situació de risc, el règim jurídic de protecció ha d'establir la forma d'exercir els drets establerts pels articles 8, 9 i 10 en l'àmbit dels serveis i recursos per als infants i els adolescents."* Els articles esmentats fan referència a la garantia dels drets i les llibertats fonamentals, el dret d'accés als serveis socials i el dret a la informació en l'àmbit dels serveis socials.

Però, en canvi, a l'art. 12, sobre drets específics dels usuaris dels serveis residencials i diürns, sí que es regula que *"els infants que es troben sota mesures de protecció en centres residencials tenen dret a un pla de retorn a llurs famílies i a viure en centres pròxims a llur comunitat, sempre que les mesures de protecció així ho recomanin"*. La redacció de la norma no està del tot ajustada a la realitat i no és completa, per bé que hem d'entendre que quan no es pot procedir al retorn dels infants i adolescents amb la seva família biològica, cal treballar de manera activa la possible reintegració familiar, si cal amb una família aliena o preadoptiva.

La Llei de Serveis Socials deixa en mans de la futura *Llei dels Drets i les Oportunitats de la Infància i l'Adolescència* la responsabilitat de regular els drets que afecten els infants i adolescents pel que fa referència a les garanties dels drets i llibertats individuals, el dret d'accés als serveis socials i el dret a la informació en l'àmbit dels serveis socials. Paradoxalment, en la mateixa Llei es regulen els drets específics

dels infants conjuntament amb els altres grups de persones usuàries de serveis residencials i diürns.

L'Avantprojecte de la nova Llei d'Infància ha de ser aprovat pel Govern de la Generalitat, i posteriorment haurà de seguir el tràmit parlamentari perquè esdevingui la norma que garanteixi la consideració de l'infant i l'adolescent com a *subjecte de drets i oportunitats*, unificant totes les lleis existents sobre infància a Catalunya en un únic text normatiu i actualitzant-lo d'acord a les *noves necessitats i circumstàncies socials* dels infants i adolescents del nostre país.

4. Règim competencial i organitzatiu (títol III)

En aquest títol de la Llei de Serveis Socials sorprèn l'escassa adaptació amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC-2006), quan aquest és una norma bàsica anterior a l'esmentada llei. Pel que fa a la distribució de competències entre l'Estat i la Generalitat, l'EAC-2006 defineix la tipologia de les competències (exclusives, compartides i executives, art. 110-112) i li atribueix competència exclusiva en matèria de serveis socials (art. 166), malgrat que el propi Estatut reconeix a l'article 166, c) que només li correspon l'organització i gestió del patrimoni i dels serveis que integren "els serveis socials del sistema de la seguretat social a Catalunya". A més, la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de dependència (LAAD), que té com a àmbit material els serveis socials (preàmbul i art. 15) i que pretén fonamentar-se competencialment en el títol estatal del 149.1.1r de la CE (igualtat de drets i deures), havia

creat com a òrgan de cooperació el Consell Territorial, al qual li va assignar importants funcions (art. 8, 2), reduint, així, el quàntum competencial autònom en la matèria. Per tant, la Generalitat té competència *exclusiva* en serveis socials, *llevat* dels corresponents a la Seguretat Social i de les esmentades funcions referents a la dependència, qüestions substancials que la Llei de Serveis Socials no aborda.

■ Garanteix als municipis un nucli de competències pròpies que han de ser exercides amb plena autonomia.

Quant al repartiment de competències intern, l'EAC-2006 estableix que Catalunya estructura la seva organització territorial en municipis i vegueries i que l'àmbit supramunicipal és constituït, en tot cas, per les comarques i altres ens que creï la Generalitat (art. 83). Així mateix, garanteix als municipis un nucli de competències pròpies que han de ser exercides amb plena *autonomia* (art. 84, 1). D'altra banda, estableix les competències dels governs locals (art. 84, 2, c, d, i m), enumera els elements per a la seva distribució (art. 84, 3) i exigeix que es fixin els mecanismes del finançament dels nous serveis derivats de l'ampliació de l'espai competencial dels governs locals (art. 84, 4). Configura el municipi com a ens local bàsic (art. 86, 1 i 3) i crea la vegueria com l'àmbit territorial específic per a l'exercici del govern intermunicipal i com a divisió territorial de la Generalitat, que té el govern en el Consell de vegueria, que substitueixen les diputacions. A la comarca li atribueix no-

més funcions per a la *gestió* de competències i serveis locals (art. 92, 1).

Per la seva banda, la Llei de Serveis Socials assenyalava com a administracions competents en la matèria la Generalitat, els municipis i altres ens locals (art. 27) i distribueix les competències entre el Govern (art. 28) i el departament competent (art. 29), els municipis (31) i els ens locals supramunicipals (art. 32). Sense entrar en una anàlisi detallada d'aquestes disposicions, es poden assenyalar algunes qüestions a tenir en compte: a) es tracta d'una relació molt detallista i poc sistematitzada, en què algunes funcions s'assignen a diferents administracions, creant incertesa sobre qui és l'ens responsable (per exemple gestió, serveis especialitzats); b) és qüestionable que segueixi plenament el principi de subsidiarietat i de descentralització; c) no concreta la distribució de les competències entre els ens supramunicipals (quasi no s'esmenta en tota la Llei les vegueries ni la substitució de les diputacions); c) manté l'ICASS, quan la llei de creació de fa 25 anys li atribuïa un caràcter temporal.

En relació amb l'organització (arts. 33-42) aporta poques novetats de fons (principis, àrees territorials, planificació), amb l'excepció de la creació del Consell de Coordinació del Benestar Social i el Comitè d'Avaluació de Necessitats (art. 40), així com l'establiment del Sistema d'Informació Social (art. 42), instruments polítics i tècnics que haurien de tenir prioritat en el desenvolupament de la Llei.

En definitiva, el desplegament d'aquesta Llei ha de seguir els preceptes, principis i criteris establerts a l'EAC-2006 i a la pròpia llei, ha de concretar de forma ben clara l'organització territorial i la distribució

de funcions entre les administracions responsables i entre aquestes i les entitats privades, per tal d'establir un sistema eficient, evitar la inseguretats jurídica i financera i facilitar l'exercici dels drets dels ciutadans.

5. La participació del sector privat

Respecte a la participació de la iniciativa privada trobem dos elements que condicionen la seva inclusió: *l'autorització i l'acreditació*. Pel que fa a l'autorització s'entreuen dues definicions diferents que generen confusió: per una banda (art. 68 i 72), la que permet que "*les persones físiques i jurídiques privades tinguin dret de crear centres i establiments de serveis socials i de gestionar-ne els seus programes i prestacions*" (aquesta és la condició prèvia que afecta totes les entitats privades que ofereixen prestacions de serveis socials, incloses o no dins la xarxa d'atenció pública?) i, per una altra (art. 89), quan es diu que els serveis i establiments han de tenir l'autorització corresponent per acomplir les seves activitats i per les modificacions que es vagin produint (aquesta afecta tant els de titularitat pública com privada?). Sembla, doncs, que ens trobem davant dos nivells d'autorització, amb regulacions diferents i dos registres diferents: per una banda l'autorització de les entitats d'iniciativa privada per prestar serveis socials que s'inscriuen en el Registre d'Entitats d'Iniciativa Privada (art. 72), i per una altra l'autorització dels serveis i establiments, en aquest cas tant oferts per entitats de titularitat privada com pública, que s'han d'inscriure en el Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials (art. 89).

L'exigència de l'acreditació de les entitats garanteix la seva inclusió a la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública, i per tant el dret a prestar serveis amb finançament públic pel que fa a les prestacions garantides, però no s'especifica res sobre el finançament, per part de l'administració pública, de les prestacions no garantides. Es pot entendre que poden ser finançades a través de les subvencions i d'altres ajuts?

El text de l'articulat genera confusió respecte si és l'autorització o l'acreditació el que atorga la consideració d'entitats prestadores de serveis socials, al marge del finançament. L'article 68 diu que les entitats autoritzades tenen el dret a crear centres de serveis socials i gestionar programes i prestacions de serveis socials. L'article 75 especifica que les que hagin obtingut l'acreditació tenen la consideració d'entitats prestadores de serveis socials (per l'autorització o per l'acreditació?), i que poden gestionar serveis socials de titularitat pública passant a formar part de la Xarxa de Serveis Socials d'Atenció Pública. Si és per l'acreditació ja en formaven part i per tant aquesta última especificació no té sentit i genera confusió.

En definir les modalitats de la iniciativa privada deixa molt obert qui s'inclou en la d'entitats d'iniciativa social: *“les fundacions, associacions, cooperatives, organitzacions de voluntariat i altres institucions sense ànim de lucre que compleixin activitats de serveis socials”* (art. 69.2). Desconcerta i confon, més encara, trobar les entitats col·laboradores (art. 77) com una nova categoria no compresa en la modalitat d'iniciativa social, però que són també definides com entitats i organitzacions sense ànim de lucre

■ **En definir les modalitats de la iniciativa privada deixa molt obert qui s'inclou en la d'entitats d'iniciativa social: *“les fundacions, associacions, cooperatives, organitzacions de voluntariat i altres institucions sense ànim de lucre que compleixin activitats de serveis socials”*.**

que implementen programes i activitats socials, malgrat especifica que són de foment de l'acció voluntària i que compleixen la legislació del voluntariat a Catalunya. Quines poden tenir la consideració d'entitats col·laboradores? Quins són els mecanismes i condicions per autoritzar-les i regular-les? Cal recordar que poden rebre finançament públic si la seva activitat té finalitats de serveis socials i són reconegudes pel departament competent en matèria de serveis socials.

És interessant veure com en temes importants com l'autorització, l'acreditació i la gestió de serveis de titularitat pública no s'estableixen condicions ni prerrogatives diferents per a la iniciativa privada social i la mercantil. Quan la llei especifica que les entitats d'iniciativa social (no queda clar si només les acreditades) tenen dret a participar en el Consell General de Serveis Socials (art. 70.4), s'ha d'entendre que en queden excloses les d'iniciativa mercantil? També és confús el redactat de la llei en relació a la contractació de serveis socials per l'administració (art. 75.4): *“es poden (...) criteris de valoració especial a les entitats d'iniciativa social i les entitats de serveis acreditades”* (inclou doncs, també les de ti-

tularitat pública i privada mercantil?). Una mica més explícita és quan diu que *“es pot donar preferència, en l’adjudicació dels contractes i en l’establiment dels concerts, en condicions anàlogues, a entitats sense afany de lucre, inscrites en el registre, l’activitat de les quals tingui relació directa amb l’objecte del contracte”*. S’entreu, doncs, un reclam de competitivitat a les entitats d’iniciativa social que definirà la seva posició dins la xarxa d’atenció pública de serveis socials.

6. La vinculació de la Llei de Serveis Socials amb la Llei de Dependència

Un altre eix normatiu que incidirà directament en els serveis socials autonòmics és la recent aprovació de la *Llei de Promoció de l’Autonomia Personal i Atenció a les persones en situació de dependència*,⁷ d’àmbit estatal. En aquest sentit, la nova Llei de serveis socials posa les bases d’un nou sistema català de serveis socials que incorpora també tot allò que s’estableix a la nova *Llei de Dependència*. La Llei d’autonomia personal crea un sistema d’atenció a la dependència que, a Catalunya, es pretén encaixar dins la Llei de Serveis Socials, per tant, es considera una Llei bàsica però complementària; no es crearien dos sistemes d’atenció paral·lels, sinó que, una vegada desplegada la Llei de Serveis Socials, Catalunya, segons es recull en una de les disposicions addicionals del nou text,⁸ tindrà una xarxa única de responsabilitat pública d’atenció a les persones. Les prestacions per a l’atenció a les persones amb

dependència quedarien integrades al Sistema Català de Serveis Socials, preveient definir una cartera específica d’atenció a la dependència. *“En el marc del sistema públic de serveis socials, es configura una xarxa d’atenció a la dependència i la vida autònoma (...) com a Sistema Català d’Autonomia i Atenció a la Dependència, als efectes del desplegament i l’aplicació a Catalunya del Sistema d’Autonomia i Atenció a la Dependència, creat amb caràcter general per la Llei de l’Estat 39/2006”*.

Des d’aquesta perspectiva, el Govern autonòmic ha d’establir per reglament el barem i el sistema de valoració de les situacions de dependència en funció de llur naturalesa, grau, intensitat i caràcter temporal o permanent. Serà la Generalitat la que determini, mitjançant el pla sectorial corresponent, els indicadors de cobertura i valoració de les situacions de dependència. Faltarà per veure fins a quin punt s’aplicaran els mateixos criteris establerts ja per la denominada *Llei de Dependència* estatal o si el desplegament reglamentari comportarà contradiccions en el treball diari d’organitzacions i professionals. En

■ **En qualsevol cas, el que recull la Llei autonòmica és que les prestacions vinculades a la promoció de l’autonomia personal de persones amb dependència que són a càrrec de fons estatals han d’estar integrades en la Cartera de serveis socials, d’acord amb el que estableix a l’article 24.**

⁷ Publicada en el BOE núm. 299, de 15 de desembre: Llei 39/2006, de 14 de desembre.

⁸ Disposició addicional cinquena *“Sistema català d’autonomia i atenció a la dependència”*.

qualsevol cas, el que recull la Llei autonòmica⁹ és que les prestacions vinculades a la promoció de l'autonomia personal de persones amb dependència que són a càrrec de fons estatals¹⁰ han d'estar integrades en la Cartera de serveis socials, d'acord amb el que estableix a l'article 24. En aquest àmbit, el text recull tant les prestacions tecnològiques, la figura de l'assistent personal (que ha d'ésser regulada per reglament) i l'atenció domiciliària, així com els programes de desenvolupament comunitari.

Tant la figura de l'assistent personal com l'atenció domiciliària estan fent augurar la creació d'un nou jaciment d'ocupació, el dels "cuidadors". En aquesta línia sembla que es veuran implicats treballadors socials, infermeres, fisioterapeutes, psicòlegs, metges, etc., però també un considerable grup d'auxiliars i treballadores/dors familiars que es dediquen de forma més directa a l'atenció domiciliària. És aquest darrer grup un dels que creiem que haurien de beneficiar-se amb la nova Llei, ja que, fins ara, hem trobat un percentatge d'irregularitat laboral elevat que afecta no només treballadors autòctons sinó també treballadors immigrants que han omplert les mancances d'atenció de les administracions. En aquest punt, ens preguntem quins seran els futurs criteris i requisits que el Govern autonòmic establirà davant la selecció d'aquests professionals

i si aquests criteris s'adaptaran als perfils de les persones que ja constitueixen l'actual borsa de treball "submergit".

En tot cas, i davant la falta de concreció encara vigent, es fa necessari que es posi en funcionament al més aviat possible el desplegament reglamentari que ha d'acompanyar aquest nou marc normatiu; d'aquesta manera es podran prendre compromisos d'obligat compliment que garanteixin als ciutadans com rebre i exigir les prestacions (de servei, econòmiques i tecnològiques), essent aquesta l'única via possible per garantir els drets de la ciutadania. De moment, el que ja s'està aplicant¹¹ és el dret a les prestacions d'atenció a la dependència i la promoció de l'autonomia personal, que s'ha de fer efectiu d'acord amb el calendari d'aplicació progressiva de la denominada *Llei de Dependència*, amb les adaptacions que, si escau, faci la Generalitat, d'acord amb la seva normativa.

Una primera conclusió

La nostra mirada ha volgut incidir en aspectes que caldria matisar i tenir en compte en el desplegament de la Llei per aconseguir un sistema de serveis socials fort, eficient, de qualitat i garant dels drets de les persones.

Creiem que, sense deixar de valorar les innovacions que la Llei aporta, queda molt per fer i queda molt per veure.

⁹ Disposició addicional primera "Mesures per a la promoció de l'autonomia personal".

¹⁰ «L'Administració General de l'Estat garantirà la financiació a les Comunitats Autònomes per al desenvolupament del nivell mínim de protecció per a les persones en situació de dependència, mantenint un règim de cooperació i financiació entre l'Administració Central i les Autonomies».

¹¹ Tal com es recull en la disposició final segona, "Entrada en vigor", de la nova Llei de Serveis Socials.